

AGIMI

Periodikë letrare e përmuejshme.

Organ i Shoqnisë "VËLLAZNIJA,"

Drejtues: Dr. KRISTO FLOQI.

Vrojtime.

Artikuj e shkrime prano-
hen, por se vetëm mbi
literaturë, të zgjedhun,
të plotë e të dobishëm.

Dorëshkrimet prano-
hen ose jo, nuk kthehen prapë.

Për reklama, zadhânje e
tjera shkrime vehtjake me-
rruni vesht me Drejtimin.

DREJTIMI
PERIODIKA
"AGIMI,"
SHKODËR.

Pajtime.

Në Shqypni.	Për jashta.
P. 3 muej F. 3.	P. 3 muej F. 4.
P. 6 muej F. 6.	P. 6 muej F. 8.
P. 1 vjetë F. 10.	P. 1 vjet F. 14.
Pajtimet çohen te llogaritar' i Shoqnisë z. Ali Borshi Shkodër.	Se i cili nu- mer kushton Frank 1.00

PERMBAJTJA E LÂNDËS

Çashtja e theatrit.
Tempull' i Dodonës
Gratë shqyptare
Fanatizmi
Historia e Durrsit
Vrasja e Ali Begut

prej Agimit

- » Kr. Floqit
- » Kr. Floqit
- » Drejtimin
- » Karl Gurakuqi
- » Kolë Gurakuqi

Anastas Pallarjoti
Mjeku i shëpësisë
Osoj Falltore
Lodra
Shkel Shko

- » Kr. Floqit
- » H. Mosit
- » J. Tafilaj
- » K. G.
- » X. X.

**BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)**

Çashtja e theatrit.

Nen ket kryesinë e përkohëshmjia fetare «Zâni i Shna Ndout» në Nr. X-1919 kërkon me e la vedin e me i a mbushë menden vedit e mâ fort ndonji të pakuptueshmit, se të pupurishunat e bâme prej anës së disa pjestarvet të klerit në rasë të tfaqunit të dramit «Erminja e Vorfën», janë qenë t'arsyeshme e se drami, «veç dâm pasët muejtë me prû, se për dobi të kujen sigurisht nuk pat si me qenë e se me të tfaqun të këtij drami, theatri ka nisë edhe ndër né me u përllisë.»

Na nuk kemi dashtë me e zgjatë ket çashtje, pse arsyenat t'ona mbi moralitet të dramit i kemi paraqitë e shkoqitë në Nr. 5 të kësaj së përkohëshmeje; por tue pa se «Zâni i Shna Ndout» drejt për së drejti e në një mënyrë të pahieshme e jo të dëjë për një të përkohëshme fetare të drejtueme prej rregulltarësh, mrrijnë me na u shpifë e me na u shkarkuem e me shkruem sende qi nuk janë, tue thânë «se na kemi përsritë si një ditë për ditë ndër provë levizjet e shkangullueshme t'originalit të dramit,» e shofim vedin të detyruem mos me e lënë me kaluem ket punë pa zâ e me i ditë «Zânit të Shna Ndout», se ka mbarue ajo kohë, qi me na ngrehë për hundet arsye e pa arsye e me i dftue edhe, se ai nuk mund t'a këndojë mâ at

kângë: «beati monoculi in terra caecorum», pse i ka hapë majmuni shtë. Kush i ka dftue «Zânit të Shna Ndout», se «na ndër provë kemi përsritë si një ditë për ditë levizjet e shkangullueshme t'originalit të dramit,» e mbi fjalë të kujen ka muejtë me u pështetë kur i ka shkruet ato fjalë, mbassi asnjë prej pjestarvet të tij nuk ka qenë ndër provë? Jemi tue u habitë për së tepërmi, si ka muejtë artikullisti i «çashtjes së theatrit», i cilli me artikull qi ka shkruem don me e mbajtë vedin, se dishka din, me shkelë në një drrasë aq të kalbtë e me folë përmbi sende qi nuk janë e qi prandej nuk mund të shiten me shtë? Në qoftë se artikullisti i «çashtjes së theatrit» është i zoti me na dftuem me dishmitarë se na njimend kemi vû në veprim ndër provë levizjet e shkangullueshme, atëherë po se na arsye e mundet «me kujtue se kta është mjaft për me e dnuet dramit», por deri kur ai të flasë hiri e pa hiri e të pështet mbi ândrra të pane as me fjalë të ndonji kullimi, do të thomi domosdo se ai ato fjalë i ka shkruet tepër pa mendim e me të zemër të frjtë, pse «sapiens non affinit, quod non probet». Artikullisti njimend ka shkruem pa mendim e me zemër të frjtë, sa mos me thënë, se nuk ka dftë as me arsye-tuem, pse me hÿm e me parasuem

historin e vjetit 1789 me të tfaqunin e një drami dashtnuer, këjo na duket një send tepër i lehtë e një punë një-mend «krejt anormale». Me hën mandej e me përdorue *citata* do e kudo, vend e pa vend, punë e pa punë, sikurse bân artikullisti me *citatin* «*ri-sus abundat in ore stultorum*», artikullisti nuk i len ndër vedit e d. m. th. se artikullin e ka shkruem me pësim e zemër të frýtë, por duhet dijtë se zemra e frýtë, të pelset sýt e nuk të len me gjiqum si njeri, sikurse nuk e ka lânë as atë me arsyetuem, qysh se mrrijnë me shkruem, «se nuk është qenë detyra e klerit me i u lutë asaj shoqnë, sikurse nuk e ka pasë me detyrë me rmue se deri ku muejshin gërshânët e asaj degë theatrore me hjekë gjâ prej dramesh». Artikullisti d. m. th. se shoqnija «Vëllazënia», e përbâme prej musulmansh e katoliksh, por vetëm se ka kryetarin e se përkthyesi i dramit është katolik, ndër të gjitha punët e veta do të këshillohet me klerin. A thue dishron artikullisti që ajo Shoqnë të marrë trajtën e një kongregacioni? Gëzohemi për dishirë që ka, por është një punë që s' bâhet. Mbassi kleri paska dashtë me ruejtë moralin e popullit tue mos lânë që të tfaqej drami «Erminja e Vorfën» pse mos me u marrë vesht me Kryetarin e Shoqnës për ket punë, tue qenë se edhe detyra e kâmbës së vet i a urdhnon tue i thânë: «lëni të nândhetë e nândtat në vathë e kërkoni atë që u ka tretë»? Mbas mendimit t' artikullistit, na kemi qenë delja e tretun, pse mos me na dalë me na kërkum? ase, nuk kishte qenë nevoja me shkuem aqë gjatë, pse në rrugë kishin muejtë me hasë në kryetarin e Shoqnës e kishin mujtë fort lehtas me folë me të, pse ai nuk

është që han njerz, por që i shtrohet aq arsyet e urtis, sa me një herë sa i është bâm vrejti pre e një meshtari m' e hjekë vetëvrasjen, ka intervenuem që të hiqet me të shpejtë; e shka kishte qenë edhe mât lehtë, kishin muejtë me i shkruem zyrtarisht Shoqnë për ket punë, e mos të kishin drashtë, se nuk kishte qenë jo një poshtnim për ta, por kishin krye një detyrë. Pra është gabim artikullisti aty ku thotë, se «nuk është kënë detyra e klerit me i u lutë asaj Shoqnë etj.», sikurse është gabim edhe kur shkruen «se na i kemi vû për shembull jete djelmnis shqyptare një djalë, i cilli shkon tue lânë copat e mushknivet mbas epshevet e mbas marrish». Artikullisti edhe këtu është ngutë me shkruem e ka dashtë me folë fjalamuejtas, pse morali i dramit nuk është qenë pështetë ndër mushknë të djalit. Drami në të gjith kohën paraqet zemrën e fortë e t'egër të babës e këjo eçërci prej anës së prindes, që nuk e len djalin me marrë Erminen, shkakton dekën e të birit; drami pra ka pasë për qellim me i u a mbushë mendën prindvet, që në çashtje të martesës t' u lehet rruga e si djalit ashtu vajzës, pse për ndryshje rrezikohet jeta e tyne e se heret a vonë i pendojnë kundrështimit të vet, sikurse ndodhi me t'ân e Vincencit që kur e pau të birin se nuk ishte mât për ket jetë, u pendue, por tepër vonë. Kujtojmë se kundra një martesës së vullndetshme e të lirshme nuk është as Kisha vetë, e kurr një moral drami nuk do t' ishte qenë mât i përstatshëm për popullin tonë, se sa ai e Ermines; pse jeta tue pân se ç'dâmë e rrjedhë të liga është tue shpënë disa familje t'ona martesë e bâmë vetëm për mirakande të babës apo të nânës e ket punë kurrkush mât mirë se kleri nuk mundet me

e dijtun, pse ka rasa ku me e marrun vesh.

Lexueme «Lajmtarin e Zëmrës së Krishit» Nr. X-1919 e edhe ky paska çilë gojën e paska dashtë me e thënë at fjalën e vet, por mâ mirë mos t' a kishte thënë aspak. «Si tacuisses, philosophus mansisses.» Arsyenat qi ka prû, fjalët qi ka rreshtue, janë kaq të pathemel, kaq të dobta të pa krypë e, shka âsht mâ zî, edhe shtisakeqe e prandej pa kurrfarë rândsije, qi nuk meritojnë qi na të bjerrim kohë me u përgjegjë.

Nji send duem me i thënë «Lajmtari-t», se me aso farë shkrimesh, si me artikullin *Kleri âsht kënë i muejtun* e poshtnon klerin e jo vetëm se «nuk ka fitim», por të bjerrun e shnerzim.

Duket se ajo vapë rânduete qi ka shty fletoren «Populli» para dy muejve, e, shi në mjedis të Gushtit, me shkruem kundra mendimit të vet, nuk na ka farë ndryshimi as sot qi kemi hî në vjeshtë, tue qenë se ai në Nr. 35 me 3 Tetuer 1919 shkruen sende, qi nuk kanë shka bâjnë kurrkund me të vërtetën. Thotë «Populli»: «për t' a përmirësue dramën deri ku të mundshim, deshmojn vëzrat qi kemi lânë me lapës ndër faqe të ndryshme t' origjinalit.» Drami «Erminja e Vorfën» gjindet në marshtrim të së përkohëshmes «Agimi», ku secili lexues mundet me ardhë me e pâm e aty ka me vûm oroe, se Z. Drejtor' i «Populli»-t në faqen 9 të dramit ka nenvizuem fjalën «djaloç» ndër dy vende; ndoshta ka dashtë me thënë se do shkruet «djalosh». Në faqen 11 mandej, ku Marku i thotë Vincencit: «mos u dispro, o Vincenc», ka shtue nji «Zotni». Në faqen 12, ku Edoardi i thotë Teodorës: «po më duhet me m' falë», ka vû nji vizë nen më, e mâ së mbrâmi në faqen 13 ka

nenvizuem prap fjalën «djaloç». Për këto katër fjalë, qi nuk kanë kurrfarë rândsije në vetvedi e nuk kanë së shka të bâjnë as me moral, as me styl e as me gjuhë të dramit, Z. drejtor' i fletores «Populli», gjen të meta në të. Por nuk don me thënë gjâ, pse Z. drejtor' i «Populli», tue i a rritë menden vedit e tue e kujtue mendin për nji auktoritet, qi «ruen interventionin e vet për nji ças të nevojshëm», ka muejtë me gabuem, pse «kush këcen larg, laget». «Agimi».

Tempull'i Dodonës.

Prej Kr. Floqit.

(Pason prej Nr. 6.)

III.

Tue bâ fjalë për çâshtjen e dy Dodonave, në kaptinën e dytë, thamë se nji arqeolog tjetër në emën *Tringland*¹ ka kujtue se kan qenë dy Dodona; prej të cilave e para ka qenë në Kanton të krahinës greke «Fthiotis» ku sot katundi *Bodonitsa*, âsht aj qytet i vjeter i Dodonës, edhe mbasi kjo Dodonë u çduk mbas disa vjetsh, tue pasë mbetë pa nji mbasi mbas vdekjes së Pirros,² shpërnipat e ktij e prunë oraklin n' Epir edhe kshtu llamburiti Dodon' e dytë. Tringlandi bashkë me do shokë të tjerë, thonë se Dodona, *Lamis* (Thesali e vjeter) u krâue 10 vjet më von se lufta e Trojes. Kta duket konfuzojnë kohët, se në qoftë si meç Homerit, se Aqileu thirrë diku erdihmë Zotin Pelasgjik të Dodonës,³ at herë si munt të jish

1. C. Doct. in Dodon, b. 824.

2. Pirrua, cili quhej edhe Neoptolemos i biri i floqit të Thessalis Aqileut.

3. Homère II. XVI, 233.

nji Dodonë në Thessali, kur kio u bâ 10 vjet mbas luftës së Trojës? E në qoftë se pretendojnë se Aqileu thirrri Hyjin e Thessalis, kjo nuk është një kundrathënjë, se aso kohet Thessalija ish një krahinë e Pelasgjis (Shqypnis) së madhe, pra edhe Aqileu nuk thirrri përveç se një HËj, protektor t' atdheut të tij.

Dodona (tempulli) â caktue si prej *Homerit*, ashtu edhe prej tragedianit *Eschyllos*⁴ edhe prej *Didymos*,⁵ si edhe prej *Pindarit* e *Pausanias*,⁶ prej *Dionys Alikarnasit*,⁷ prej *Hygin-it*⁸ e shumë e shumë të tjerë që gjindet në Epir në fushën e Hellopis, ku kemi folë e kemi pretendue, e kështu Tringlandi me shokët duket se janë në gabim se dy Dodona s' kanë qenë kurr, përveç, se një, ajo e Epirit; edhe sa do që sot nuk shifet gjithë aty çkëlqim e hieshim, dyert e kollonat e famshme të tempullit e elterët e motshëm, për mbi të cilët dhuratat e luftës pa kursim ja kushtojshin HËjit pelasgjik të Shqypnis mbretit e mëdhaj e burrat e tjerë luftarë pelasgë,⁹ po prapë se prapë ato pak shemtyra që i respekton deri sot moti e gjinden me këmbë, vendi i hieshem e liqenet e bukur, mburimet e ftohtë e të kulluem edhe kodrinat e këndëshme e të veshuna për qark, diftojnë që për ket tempull të Dodonës që ka qenë ktu, kurr kush s' duhet me pasë as pikën e dyshimit.

4. *Prometheus dhesmotis* 829.

5. *Dodonî horion en ypervoreio Thesprotias*, d. m. th. Dodona â një vent në veri të Thesprotis.

6. Lib. I. f. 30 cili i jep Dodonës miemnin «Thesprotik».

7. D. Al. I, 51.

8. *Hygin* c. 225, cili e quhan edhe «Mollossik».

9. *Pausanias* Lib. II, f. 125. Pyrrua i Mollosëve kishte kushtue në ket tempull shumë skuta të cilat i kishte fitue në luftën e madhe kundër Antigoni, mbretit të Maqedhonis.

Që fallet nepeshin në gjuhë pelasgjike e jo greqishte e që orakli nuk e dinte gjuhën hellenike për kto kemi shumë dishmime. I pari *Thukydidi*, historishkruesi autentik i Greqis thotë se Pelasgët e Epirit nuk e dijsin as pakë greqishten¹⁰ e se aty (në Epir) flitej gjithë kahë gjuha Pelasgjike (Shqype), e cila për Grekët ish një gjuhë barbare e ata që e flitshin i quhanin gjithë ashtu «barbarë». Gjithë ky thotë se kta (Pelasgët e Epirit) shumë vjet më vonë u përzenë me racën hellenike¹¹. Gjithë ashtu Herodoti disa herë ka bërë fjalë se rodet Epirote ishin për Grekët «rode barbare» aq sa edhe në ditët e tij kto rode barbare quheshin. Epirotët mas historis ndaheshin në *Perevoj*, *Attintanë*, *Chaonë*, *Mollosë*, *Thesprotë*, *Druopë*, *Dolopë*, *Atamanë*, *Amfilokë*, *Kassopë* e *Hejlopë*. Nga ana tjetër edhe *Polybios*, thotë se Epirotët s' ishin Grekë.¹²

Prapë Herodoti thotë se jo vetëm orakli i Epirit por edhe ai i Thessalis në Tëbe, i Dhelfis etj. etj. që gjindeshin në Pelasgidë (Shqypni t' atëherëshëm) i nepskin fallet e kshillat e tyne në gjuhën pelasgjike, cilët Grekët e asaj kohë s' e merrshin vesh as pakë. Prej gjithë ktyne tregimeve, sup-tohet qartas se Tempulli i Dodonës ish një tempull pelasgjik, e edhe fall-dhënsi i saj ish edhe ky pelasg ashtu edhe priftit e shërbitorët e falltores Sellijtë (Sulotët) e mbasi kështu themi «Pelasgi» e «Pelasgë» ndërmerojmë «Shqypni» e «Shqypare» s' ka dyshim se gjuhë sa më guam në ket studim i përkasin kombit historis s'onë.

Funt.

¹⁰. Lib. I, f. 123. 68 etj.

¹¹. *Thukydidi* II, f. 123. *Fronov*. Lib. VI f. 3436.

Pastor M. *Législation des Epirotes* VII, f. 389.

¹². Lib. XVII, K. 5 e 6. *Pouqu*. *Voyage de Gr.* II, 268.

Gratë shqyptare në fushën e literaturës.

Prej Kr. Floqit.

(Pason prej Nri 2)

Për mbi jetëshkrimin e Dora d'Istriës disa dijetarë e poetë të huej kan kushtue dorëshkrime të plota e vjersha. Por na, si shqyptarë do të përmendim ktu vetëm një vjershë të bukur shqyp qi ja kà kushtue një i shkretë dijetar e poet shkodran, Zefi i Ndokë Illis prej Jubanit, dritë pastë, i cili e kishte njoftë per s' afermi Dora d'Istrin e qi tue kenë, në Venedik kishte kndue me verejtje gjith dorëshkrimet e sajë e kishte ndi me veshë të vet gjith shka të huejt flitshin për të. Qe edhe vjersha :

Ti jë një hÿll e n'a shndrit Arbnin,
Me dije, me t'mira e me bukurì,
Me dashtnì t'ande jë tui n'a pertrin
Nji gazmend të math e një lumni.

* * *

Drita mendes s'ate ash' tui lulzue,
Si drita sÿvet është sjellë mbi né,
Perendija për t'mirë t'on t' ka krijue,
E me sjellë marë dhén t'onë ti ké lé.

* * *

Ndër hÿj ti prà jë regjinesha,
Qi "*Dora d'Istria*," t' emnojnë,
Per Shqypni ti je begtaresha,
Qi gjithkund e ktu të nderojnë.

* * *

Po! shpnesa e âmbel jë për né,
Pse zemra jote është fort e mirë,
Sjelli sÿt e t' u e mos harro ket dhë,
Të kesh edhe për né mall e dishirë!

Një tjetër dorëshkrim të vlefshëm i kishte pasë kushtue Dodra d'Istriës shpirt ndrituni gjyshi jem Pëthim Mitkua në librën klasik të tij "*Bleta Shqyptare*," sktypun në Skenderije më 1878. Ky, mbasi e njëfte hollë dijetaren

e naltë shqyptare e kish edhe shkëmbim-letrash me atë, e kuptote bukur vleften e saj, andej edhe në studjimin e tij për mbi jeten e shkrimet e saj kishte shkruar sende me shumë rëndësi. Kursimi i shtyllave të kësaj përkohëshe me nuk na permeton m'u zgjatë në ket pikpamje, tue analizue dorëshkrimin e naltpërmendun.

Si thamë edhe më naltë në N. 2, prej shkakut të Dora d'Istris dulse veprat e bukura të vjershtarve italo-shqyparë *Kamardës*, *Dorsës De Radës* etj. Prej ktyne veprave tue u shtyemun ka mujtë me dalë per dobi të madhe të literatyrës s'onë edhe një dijetarë tjetër e vlefshme prej shqyp-tarve t' Italis, zoja *Kristina Sqiro*, e cila vdiq tash von, me 28 Frorit 1919; për ket të shkëlqyshmen zojë, e cila shërbime të mdha i ka prue letresis s'onë, n'a kândet me bamun pak fjalë.

Kristina Sqiro.

Zoja Kristina Sqiro ka lé në katundit Hora e Arbëreshvet në Kalabri t' Italis së poshtme është fort e mirë e shpirt-madhe e një atdhetarë nga më të flaktat. E pajuar me ndjenja të kthella për atdhë e me çësirë e virtyte të tjera të lalla, u bënë me kohë shërbull i grave shqyptare t' Italis. Qëh jeta e saj kaloi tue këndue gjith shkrimtarët e njohun shqyptarë e tue bënë studjimin origjinin e Kombit shqyptar e gjuhën shqype. Pat durimin me rëndësi prej gojës së popullit të pamihuna kangë, pralla e gojës-dhanje. Vjershtori kombtar *Girolamo*

de Rada kishte për atë një miratim të posatshëm e ushqente për shkrimet e saja një adhurim të math e shpesh herë fliste e shkruente për të. Vajzë edhe e pa-rritun kishte fillue me shkruere me një kujdesje fetare gjithshka mundej të msoje prej gojës së pleqve e qi munt të kishte ndollë. Shkrimet e *Demetrio Kamardës* e kishin entusiasun së teprit. Shumë kishte punue e kishte hjekë për ket popullin t'onë, tue u mundue me ç'farë do mënyre për mos me marrë vesht të huejt të me-tat e kombit shqypetar. Ket e shofim përfytyrue dhe në një vjershë qi i kush-ton ksaj i nipi e poeti shqypetar Zef Sqiroy:

Sa m' e lartë e sa m' e kryerë,
Aqe më nuk pate fat
Zembra jote po kje e thyerë
Vuajte shumë e kjaite gjat!
Po të butin gas s' e bore,
Kurr nder lote edhe në shesh
Bregat t'ande kurr s'i nxorre
Mos t'i merrte i hueji vesh.

Qi prej ksaj shkrimtare është xehë edhe profesor Sqiroy; e ka shkruere gjith ato vepra për Shqypnë, merret vesht prej një strofe të vjershës së ktiij vjershtori mbi ket dijetare:

E nga tatëzat e parë
Nxune heret se kush janë
Të pa-mundurit shqypetarë,
Çë me në një gjak po kanë
E të rijvet ju dhae pjesë
Prej të nxanavet te tua,
Sa t'u shtonej ajo besë
Çë, prej ty më ndezi mua,
Çë më ndezi e do t'qindrojë
E pa-shuar mote e vjetë
E t' pastajmit do t' ndritojë,
Si të vendit për shëndetë.

Mënyren me të cilën z. Kristinë i mbliidhte prallat e legendat e vjetra shqypetare si blea mjaltën prej lulesh

edhe flitë qi bante n'a i kallzon prapë z. Sqiroy në kto strofa:

Afër votrave n' e mbrëma,
Kur mâ i keqi dimr' i zii
Gjyshe të bardha e të reja mëma,
Të shëndoshtes vogjeli
Do t' të thom me fjalë të gjalla
E të thjeshta çë ti xgjodhe
Ato fort të bukra pralla
Që prej plakavet i mblodhe.

Nder Shqypetarët e Italis s'ka kush qi të mos t' a njofin ket shkrimtare të rallë, e cila jo vetëm ndër kta ish e përmendun por edhe në shqypetarët e tjerë të Shqypnis, shumë prej të cilve mbajshin edhe korrespondenca mjaft të nxehta me të. Jet' e saj ka qenë një luft' e gjatë për me qitë në shesht vleftën e vërtetë të Shqypetarit e me bënë me tingllue emni i vendit të vjetër të saj, i Arbnis. Ish fort e butë, e urtë, e begenisun dhe e mentshëm. Kët përfytyrim e shohim gjith ashtu në strofet e mbrame të vjershës së z. Sqiroy:

Ish e hijeshme, e but' e mirë,
Pati shpirt aqe sa ment
E me zembërë të dliër
Deshi shumë të vjetrin vent.

(Pason fundi në Numrin qi vijon)

FANATIZMI

Nuk ka një mjet më të poshtëm qe të mrapshtë ndër botët, se përdorimi i fesë si vegjë për me mashtruar lotën tue e shmanjen prej kombit e adheut.

Nuk ka besë më botë qi e shtrëngon testarin mos m' dashhtë e mos me jetuem vëllaznisch me vëllan' e vet të një shtë e në një gjaku! Përkundra po thuhet se mâ e shumta e besimevet na këshillojnë të duem edhe anmikun t'onë si vetëvehten. N' un-

gjill të Shënt Mateut V. VI. është e shkrueme: "*Doni anmiqët tuej, bekoni ata qi ju mallkojnë, bâni mirë atyne qi ju kanë mëni edhe faluni për ata qi ju bâjnë dâm e ju ndjekin!*"

Po r'i studiojmë mirë këto fjalë, na e shofim sheshazi, se sa gabueshëm janë disa nesh, të cilët tue pandehun se gjoja me fanatizmin fetar po i bâjnë një shërbim besimit edhe atdheut, përkundra tue mbjellë darje e përçarje, i sjellin një dâm të math besës edhe kombit. Me këto fjalë na nuk duem të diftojmë *aspak* një mëni kundra atyne, qi sot, duen me anë të besimit të dalin udhëheqës të kombit, por po ja u shtimë në vesh, se rruga qi kanë zënë, me e përdorue besimin si veglë për me mbjellë *fanatizëm* në popull, është i dâmshëm edhe shumë i rrezikshëm si për besë ashtu për atdhe. Kujtojmë se ngjarjet e mnerueshme të vjetvet të kalueme na kanë dhënë një mësim të mjaftueshëm mbi këtë çështje, për të cilin, me idhnim të math t'onin po na duhet këtu me shkruë.

Shofin me helm të math, se sot, në një kohë kur të gjitha fuqit' e kombit duhen përmbledhun vetëm rreth një flamuri, të dalin njerëz pa pikën e turpit e të ftojnë njerzit të qarkohen rreth një flamuri fetar, qi do të jetë i vetmi shpëtimtar (sic) i Shqipnisë. Æsht e tëpërt të thomi, se ata qi punojnë këso dore, o janë njerëz hypokritë e të çmendun, ose janë veglat e ndonji fuqisë së huej, e cila punon në vend t'onë nen divisen "divide et impera". Prandej nuk është çudi, në qoftë se me idhnim fort të math, vrehet se qysh sot gjasht mueje sipër kënisë në popull të ndigjohen fjalë fanatike e të pa-gjashme, qi nuk i kanë hije *aspak* një atdhetari. Ata pakë qi janë

bâmë vegla të këti mendimi pandehin se janë mâ të mirët atdhetarë, e nuk e dijnë se nuk janë tjetër veç se rreziku e rrenim' i Shqipnisë.

Atdhetarët e vertetë, qi nukë kanë qenë kurr veglat e të huejvet, por qi kanë pasë gjithmonë për qellim të parë shpëtimin e kombit topiten për këtë udhë të shtrembët qi kanë zënë disa të vetëqejtun atdhetarë edhe në fund të zemrës i luten Perendisë tue thënë: "O Zot fali, se as ata nuk dijnë se ç' bâjnë! - Nuk quhet atdhetari edhe nder kur njeriu ndrron fletë e ngjyrë si kamaleoni sa herë qi e lypë nevoja e interesi! Nuk është fe e besë e vertetë ajo, qi në një komb, si i joni, ku banort mâ se tri të katërta janë musliman, të na këshillojë të dahemi veçmas me gisht, tue vepruem nen një flamur të posaçem, kur i vetmi flamur i joni është ai i Shqipnisë, i cili nuk është as qi mundet me qenë monopol i ndonji besimi të ndryshëm.

Kemi ndigjuem shpesh herë fjalë fanatike, vrastare e të pa gjashme qi përdoroheshin prej ndonji shqiptari, mbas të cilavet çfaqej helmi fetar i tyne, por nuk ja kemi vënë veshin, sepse mendojshim se deri atë e nuk mërrijte mâ thellë kupin e tyne. Kemi ndigjuem edhe disa fjalë qi janë përhapun ndër ditët e fundshme për trajrtimin e shqipnisë, e cila do të mblihdhte në rreth të vetëm bestarët e një besimi, por mbassi edhe gjâ fazeza nuk shpeshim me shtë nuk kemi dashtë me besuon. Numri 10 i "Lajmtarit" të k. v. i dreituem prej Z. Z. A. A. Jezujtë, tue u kapë me çështjen e dramit "Erninja e Vorfën", qi tfaqi shoshë qënija e jonë "Vëllazënia" me fjalë: Ksoqoret mundena, si i thonë një fjalës, më i da dhenët dhish: kjo punë ka më u pa shpejt edhe mâ çiltas, pse është

koha mâ qi n'njenë anë t'rreshtohen t' krishtenët e mirë e n' tjetren ata qi pak a shum ndjekun një flamuer tjetër» na i provonka fjalët qi kemi ndigjuem për trajtimin e një shoqnisë, e cila tue i da bestarët prej shoqishoqit, t'i lidhte me i shërbyem atdheut! Çudija e jonë mâ e madhja është kur «Lajmtari» mbassi i ka shkruem ato rreshta plot me fanatizëm, vijon tue thënë se një punë ksilloj është një fitim i madh për klerin ase për fenë t'onë. - Na po thomi për vehte e për shokë t'onë katolikë, qi na është mbushun mendja, se ato fjalë nuk kanë mujt kurrsesi me dalë prej pendës së një pjestari të klerit, për veç i shkruen penda e ndonji djaloshi, i cili në mende të vet pandeh qi feja katolike për njimend është një fe e tillë, qi na mëson atdhenë t'a bâjmë monopol besimi; por si do qi t'jetë është bâmun një gabim ato rreshta me

i botuem ndë një të përkohëshme, pa u bâmun një vrejtie të meritueshme.

Na prej anës s'onë nuk jemi aspak kundrështarë qi të trajtohen shoqënia ndë rreth t'anëtarvet të një besimi, por nuk është mirë qi këtyne shoqëninave me u dhënë një frymë fanatike aqë të madhe, sa me i sjellë dâm cāshtjes kombëtare, e cila sot ka nevojë për udhtëheqës atdhetarë të vertetë e me sjellje të mira, e jo për asish qi janë të mbushun me helm e me vnerë *fanatizmi*.

Të gjithë e kemi kuptuem se sa rreziqe të mëdha i ka sjellë atdheut besimi, kur është përdoruem si vegël fanatizmi, për me krye qellime politike të dâmshme, e ati gabimi lypset qi secili, qi e don pakë a shumë Shqipërinë t' i ruhet fort, në dashtë mos me fituem nâmët e të gjith kombit.

Drejtimi.

H i s t o r i .

Gjendja e kalueme e qytetit të Durrsit.

Prej Dr. Konstantin Jireçek-ut.

Vijon prej N. 6.

Toka e qytetit të Durrsit është një rrafshnaltë 10. klm. gjatë, qi shtrihet prej veriut kah jugu deri në 184 m. mbi syperfaze të detit. Ky varg kodrash ka qenë n' e parë pa dyshim një ishull deti e në kohë të motshme ka qenë një gadishull. Tash ky varg është i dam prej toke prej një kënete. Mbarimi veruer i këtij ishulli të motshëm është kepi i Palit (30 m. nalt), qi përmendet prej Anna Komnenës në XII. qindvjetë me emën *Palia* ase *Palus* e nder dokumenta të Raguzanvet gjindet «portus Pali». «ad Palos». Kah

mbarimi juguer i tij shtrihet në det Durrsi, qi Helenët e motshëm e queshin *Epidamnos* e *Dyrrhachion*. Rromakët e thirishin *Dyrrhachium* e në kohë të mjesme latinisht u quajti *Darrachium*, *Duracium*, italisht *Durazzo* e ndër dokumenta të moshëm të Francezvet emnohet *Durazzo*. Shqip quhet *Durrës* e banorët e tij *Durrsakë*. Periferija e qytetit ka marrue përore rrotull qindvjetave, kështu dore edhe bregu i detit ka pasë, pa dyshim, ndrrime të mëdha për shkak të tërmeqeve qi kanë ram.

Dokumentat e vjetër të këtij vendi

i kanë kërkuem Francezt në kohë të Napoleonit III, të cillët mbas dishirit të perendorit u mueren me historin e Jul Cezarit e ndër këta përmendet si domos Léon Heuzey.¹

Durrsin e themeluen rreth vjetit 625 p. Kr. Hellinët e fisit Dor që ishin prej ishullit të Qerfozit në breg të detit, ku atëherë banonte fisi ilir i Taulantvet. Kolonija u quejte Epidamnus. Ata që sundojshin qytetin qen disa aristokrat tregtarë, që për gjith vjetë zgjidhshin nëpunsa të ri; shumsija e qytetit ishte populli i ultë, i cilli më vonë u ngatrrue me aristokrati për shkaqe politike. Qyteti kishte një «Akropolis», një qytetëzë në naltinë (98 m. nalt) kahë lindja e Durrsit të sotshëm. Në qytet mbrendë u gjindshin, si na kallzon Polybi, kroje me ujë shumë të mirë; një ndër këto kroje është ndoshta *Fontana Civile* e sotshme kahë prendimi jashta qyteti. Thukydidi thotë, se ky qytet i madh e me popullsi të shumë ishte themelue mbi një rrypinë toke në det; Straboni, i kohës së perendorit August, shkruen, se ky qytet gjindet mbi një gadishull.

Ngatrrimet ndërmjet aristokratit e të popullit qen një ndër shkaqe të «luftës peloponeze» (431-404 p. Kr.) Emni i motshëm Epidamnus filloj me zhdukë e qyteti u thirr Dyrrhachion. Heuzey mendon, se në fillim me emën Epidamnus u thirrte këshijelli, e me emën Dyrrhachion qyteti në limë.

Dishmija më e mira për tregtinë të madhe e për lulzim që kishte ky qytet në atë kohë, janë të hollat argjanti të tija, të cillat gjinden në Shqypni.

1. Mbi ket gjëndend kemi dy vepra: Mission archéologique de Macédoine par Heuzey et Dau-met, Paris, 1876; Léon Heuzey, Les opérations militaires de Jules César, étudiées sur le terrain par la Mission de Macédoine, ouvrage accompagné des cartes et des vues d'après nature, Paris, 1886.

Dalmati, Bosnje, Serbi, Bullgari, Kroati, Hungari e Transilvani. Në të III. qindvjet p. Kr. e gërgën ketë kolonë hellene Ilirët e mbretneshës Teuta, që kishte ndëjën e vet në Shkodër e qëndrat tjera i kishte në Risan e Medun. Sikurse kallzon Polybi, shkuen një herë Ilirët me anë të veta në limë të Durrsit tue qitë për shkak, se dojshin me marrë ujë e mjete ushqimi e duelen në breg me pendazore (shtama), ndër të cillat kishin mshehë shpatat e veta; pa muejtë me i diktue kush mbyten rojtarët e portës së qytetit e kaptuen ledhet, por prap qen përzënë prej Durrsakve trima. Qysh prej vjetit 229 p. Kr. qyteti qe nen rojë të Rromës e prandej u quejte Dyrrhachium; Rromakët e bijshin emnin Epidamnus prej fjalës latine «damnum» që d. m. th. dâm. Prej këndej fillote «via Egnatia», një udhë ushtrie rromake që shkonte për në Salonik e kahë lindja. Lukani, një vjerrshër, thotë, se një kodër e pa-rëndsishme ishte shkaku, që qyteti nuk mujte me qenë një ishull (exiguo debet, quod non est insula, colli); e kallzon edhe, se kur janë tallaze të mëdhaja, ujët e detit këcen deri mbi shpatën e kisha të qytetit e se shkumba e ujit mblon pullazet. Një vjerrshër tjetër, Katulli, e emnon qytetin «pjerorja e detit Adriatik» (Dyrrhachium Adriac taberna): në ket qytet tue qenë se ishte edhe një shumë e madhe udhtarësh, u ndëronte fort zoja Prende (Venus).

Durrsin e bënë i përmendun në luftë që u bënë ndërmjet Cezarit e Pompejit në vjetë 48 p. Kr. Pompeji kishte në dorë qytetin, Cezari e rrethoj, por i u desh me u zmbapë e për ket arsye kisha e luftës u bënë në Thesali. (Cezar, de bello civili III. cap. 32-71). Mbasi mbaruen luftat qytetore, i pari

perenduer Augusti themeloj në Durrës një kolonë rromake e prej kësaj kohe fillojnë dhenarimet latine të qytetit, që mrrëjnë deri në të VI. qindvjetë mb. Kr. Nji dishmë përmbi madhësi të Durrësit të motshëm janë rrënimet e ledhevet të tija, që dahan trish. Ledhi më i motshmi ishte kahë veriu, të dytë, që është më i rë se i pari, sot nuk i ka mbetë tjetër përveç pyrgu i Dhëspotit të Epirit, Theodorit, qysh prej së XIII. qindvjetë.

I treti ledh, që është prej kohës neapolitane e veneciane, e që më vonë kësaj shkurtue prej Turqve, rrethon qytetin e vogël të sotshmin, që është vetëm 600 m. i gjatë e 250 m. i gjatë. Në kohë të rromakvet pat Durrësi një akveduk të madh (gypa për me çue ujët prej një vendi në tjetrin), të ndertue prej perendorit Hadrian e të miratue prej perendorit Aleksandër Severi; Vibius Sekvestri shkruen se ujët që u bite nëpër ket akveduk, vinte prej lu-

mit *Ululeus*, që Heuzey e mban për Arzenin e sotshëm. Në të I. e deri në të III. qindvjetë mb. Kr. Durrësi i përkitte Makedonis, që kishte për kryeqytet Salonikun. Kur Djoklecjani e dëmbretnin ndër provincje, Durrësi u bë kryeqyteti i provincës bregore *Epirus nova*, në të cilën shkonte edhe qyteti *Lychnidus* (Ohri). Qysh ndër kohë më të para bëni këmbë Krishtërimi; përmenden edhe ipeshkvij të qytetit, ndër të cilët kësaj Shën Asti, martyr i kohës së perendorit Trajan. Një katastrofë e madhe kësaj tërmequ, që ra në vjetë 345 mb. Kr. e që kësaj ndë edhe në Rromë e në Kampanjë afer Napullit. Një përshkrim i asokohëshëm i mbretëris rromake difton se Durrësi kësaj ndeshkue, rrëndue e hupë prej Zotit për shkak të mrapshis së bânorvet të tij. (In profundum, deo irascente, submersa non comparuit. Geographi graeci minores II. p. 513).

(Vijon)

Karl Gurakuqi.

Vrasa trathitore e Ali Begut

Sundimtarit të Tivarit.

(Shkrue mbas këndimit të popullit të Shëstanit)

O Rromë bjeshtë e naltë,
Më e naltë u bësh se je!
Kur kam dalun në maje ty,
Un Stambollen¹ pashë me sy.
Në mjedis të Stambollasë,
Ish një fushë e gjatë e gjatë,
N' at fushë të gjatë e të gjatë,
Ish një kullë e bardhë dh' e naltë,
N' at kullë të bardhë e të naltë
N' at kullë po u bante darsëm
Po martohej Ali Begu.²

Aj gjithëkëndin n' darsëm thirrri
Zeqir Begu³ nuk e mirri.
Zeqir Begu, voiti jetë,
Për jstek po rrit pështeti,
E me shishe të rakisë
Prej inadin Turqisë.
Mblodhi Begu njëqind krusq,
Gjithë veshun e të marruem,
Gjithë djelmë të parratuem.
Kështu i nisi lambsë,
E vojtë Begu at të ri.

1. Kështu vjershtori thërrit «Fushën e Tivarit»
2. Djalë i Selim Beg Tivarit.

3. Axha i Ali Begut, me të cilin kanë qenë
idhnueshëm.

I vojten plakës në derë,
 O ti plakë, po qitna vashën.
 Rrî plaka ju bisedon
 Se s' kish plaka, bij për Beg.
 Qyqen plakë këto s' e pvenë,⁴
 Thyen deren, hînë mbrendë,
 Hîne mbrendë, u muerne vashën,
 Si e muerne, kapne malin,
 Në maje të malit të Mlerë,⁵
 Frÿni një freskë e hollë,
 I a naltoj nuses duvakun,⁶
 Të gjithë krushqit i' a panë ftyren;
 Ata dy ndëjë n' at xheverë⁷
 Bisedojnë me shoqi, shoqin:
 A t'a vrasim Ali Begun,
 A t'a vrasim, a t'a presim,
 E nusën t' i a marrim- o ?
 Qyqja nuse rrî e ndigion,
 Po, me bâ me m' gjetë kjo çudë ?
 Si e thânë, njashtu e bâne,
 Ali Begun të shkretë e vrane.
 Shtatë pushkë o na i rane.
 Brî për brî o na i kanë dalë.
 U hodh nusja prej kalit të bardhë,
 Edhe i hoq rizat prej brezit,
 E i a lidhi varrat o.
 Kur i u afruene shtëpis,
 I del e âma përpara:
 Lumi djallë, e lumja nuse !
 Sâ ditë të mirë kam pritun-o,
 Me bâ Begun, dhândërr-o !-
 Ali Beg, o djall' i em,
 Po ç' ka kërqi t' a zbë ftyra ?
 A thue mos të ka lodhë rruga ?
 A por mos të ka marrun gjumi ?
 A thue mos të ka dejun vëna ?
 Jo, s' m' ka marrun mue gjumi,
 As moj nânë s'm'ka lodhun rruga,
 As s'm' e ka mue dejun vëna.
 Por nânë mjera m'ka ra pushka;

4. Pvet.

5. Duket se do të jenë Mali Çukulër që ndodhet brî Sutermanit.

6. Mbulojë e kuqe o boj tjetër që i vën nuses në ftyrë kur e çojnë te burri.

7. Dy përcjellsit e nuses (tosknisht «vllam»)

Shtatë pushkë kta mue m'kanë ra,
 Brî për brî o me me kanë dalë,
 Me shtro nânë të pushoj pak;
 Shtroma nânë dyshekun t'ëm]
 E sipri jerganin t'ëm,
 Për nën krye, jestekun t'ëm.
 Kshtu shkoj Begu me pushue,
 Gjurmë të mirë nâna tue i urue.
 Çohen nadje heret- o,
 Po therret nâna Begun- o:
 «Ali Beg, o djall' i em,
 A s' u ço, se u bâ mjesditë ?
 Ka ra dielli në parmak,
 E po qeshen shokët me ty ?»
 Po kuer vojten me shique,
 Begu jetën kishte ndrrue.
 «Ah, moj nuse, moj kercunë,
 Se ç'm'a bore djalin t' em !»
 — Un e mjera faj nuk pata,
 Une erzim t'ëm kërkova,
 Nuse hîna, nuse dola,
 Fatin t'ëm nuk e gëzova.

Kolë Gurakuqi.

Anastas Kullurjoti

Midis burrave të shkelqem të historis s' onë kombtare në pamje literature thom se duhet përmendur edhe një shqyphtar i shkretë i cili sa do lemun e rritur në Greqi ka punue aqë shumë për kombin shqyphtar, sa të pakë Shqyphtarë kën veprue. Pse ky ka qenë një atyri të pakë Shqyphtarë të Greqisë që mundue për Shqypnë kultoj se detyra e tijonë âsht për mos me u qitë në haresë. Ky âsht, prâ, patrijoti i math shqyphtar i shndritshëm *Anastas Kullurjoti*.

Ky Shqyphtar i math e i pa-she-mbëllë ka pasë lemun më 1722 mbas Kr., në një lagje t' Athinës ne emnin «Paka», e cila edhe sot në Athinë e

sjell ket emen, se është më e motshmjë mehallë e Athinës, mëhalla plakë, e cila edhe sot banohet prej Shqypetarësh, qi flasin e bisedojnë gjithmonë shqyp me shoqi-shoqin, sa edhe me dashtë me folë më hollë, gratë shqyptare të kësaj lagje nuk dijnë me folë greqisht sa do qi gjinden në krye-qytetin e Greqisë.

I at' i tij një luân i gjall, fatos nga më të permendurit, e dha jetën e tij për independencën greke, nën termalet e kodrës "Akropolis" tue luftue kundra urdive turke.

Anastas Kullurjoti studimet e tij enkyklopedike i mbaroj n' Athinë; mandej për me i plotsue ka shkue në Amerikë të Verit mbas një misjonit amerikan. Atje tue u vaditun me ajrin e lirë e me principet të nalta ideale të kombsis, ka muejtë me njoftë edhe më mirë e me çmue kombin e vet të vertetë për të cilin thirej me veprue. Kur ka kthye në Greqi ka mujtë me dijtë 6 gjuhë.

N' atë kohë kuer fanatizmi i grekëve për kombi ish tepër i math, Kullurjoti kish guximin me ngrehë flamurin kombtar të Shqypnis midis të Athinës, tue çpallë andej e kndej nëpër bashkatdhetarët e tij ndjenja kombtare e dashtë për Atdhenë. Leçite e predikonte për ç' do të diele për mbi çashtjen e gjuhës shqype, për një idé nationale e për një bashkim të gjithmarshëm të shqyptarve të Greqisë me ata të Shqypnis. Mendimet e nalta të tij i çfaqte me anë të një gazetës së tij nën emnin "Zân' i Shqypnis",* të cilën e botonte greqisht brenda në atë Athinën! I guxueshëm i pa-pri-tueshëm edhe pa ju shmangë as një rrezikut, çili shkollë të natës n' Athinë për me msue bashkatdhetarët e vet, shqyptarët e Greqisë gjuhën amtare

shqype; krijoj një shoqni shqypetarësh, e cila për pak kohë numrote shumë anetarë, edhe qellimi i së cilës ishte marrëveshja për një lidhni e bashkim të ktyne me Shqyptarët e tjerë të Shqypnis e të Greqisë; ka shtypë at-herë e ha qitë në dritë abetarin e gjuhës shqype e disa libra të tjera shqyp.

Aso kohet kur i pa-harruemi, i famshmi udhë-heqës Abdyl beg Frashri luftonte për të drejtat shqyptare e kuer bâhej fjalë për me i dhânë Greqisë Shqypnin e poshtme Epirin, i madhi Kullurjot, *justus et tenax* si thotë edhe z. Louis Benloew, çoj zânin e ashpër deri në kubën e Qiellës, edhe kaqe i kundrështoj kti vendimi satanik t' Europës për ket coptim të Shqypnis të pa drejtë me anë të ditores së tij, sa zân'i i kti burri u ndigjue shumë lark e bâni me shungullue e me u tronditë gjithë shtyp' i Greqisë; ky ish shkaku qi heroji jynë rra nën mnijën e në urrejtjen e qeveris greke edhe populli i Greqisë e njoiti si për trathtar të kombit! Te e mramja u përbuz e u neverit tepër sa e zunë edhe me gurë e psoj më shumë se aj apostulli Pavli, por i pa-drash-tun e bujar gjithmonë ato ndjekje e të mshame të kqija i duroj e për u dishprue as pakë pasoj i pa-tundun veprën e tij të madhnueshme patriotike.

Më në funt niset për Shqypnin për m' u marrë vesht me shqyptarët e tjerë për çlirimin e sigurimin e Shqypnis por mjerisht, kur ja merrni në Gjynokastrë s'e lani as prej ktit me shrypë. Konsulli i Greqisë i atij qyteti ja zbuloj mendimet e tij mendimtarit të vendit e kshir me ndien të rejtë e kthynë shokët në Sarandë e e çene të lidhun në Përë të Greqisë ku e burgosne! Kur doli prej burgut botoj një liber fort të vlefshin e interesant nën titullin

* I Fonit tis Allvancias.

*Ankimet Shqyptarë***, ku me një dishprim të math, por edhe me një hollsi e mjeshtëri kallzonte neveritjet e grekve kundra Shqyphtarve e ndjekjet e ktyne kundra gjuhës e shdrivillimit t'onë kombtar, edhe mbi gjithë reziqet që e gjetnë më vonë nuk prani kurse si me ndjellë popullin shqyphtar në detyrën e tij të shejtë kombtare, gjithë ashtu s' pushoj së botuemi gazetën e tij Zân'i Shqypnis tui shkrij gjithë mall e pasunin e tij për kombin shqyphtar. Ksi patrioti ishte Anastas Kullurjoti, që kurrë s' ka për t'u harrue prej nevej Shqyphtarvet!

Kr. Floqi.

Mjeku i shtëpisë.

Të qelbunit e gojës.

Këjo sëmundje mundet me rrjedhë prej smundjes së mides, të gojës, prej një llogatës së rëndë etj. Më të shumten e herës goja mban erë prej grimcavet të gjellave që ngatrron nëpër dhâmë.

Mjeksi: M'e la gojen sa më shpesh edhe me i fshij dhâmbët mirë, mbassi t' jenë largue grimcat e gjellavet që janë ngatrrue nëpër bira të dhâmbvet. Mirë është për atë, i cili është i zoti me i mbushë dhâmbët e prishun të mjeku i dhâmbvet. I smueti lypet që të marrë sa më shumë ajr të freskët.

Të mbajtunit e dhâmbvet.

Shkaku se sot një shumicë e madhe e masës së re, pa mërrë edhe në bujni i ka dhâmbët e prishun, të thyem ase nuk i ka aspak, vjen prej arsës se mjerisht, sidomos në vend t'onë nuk

kujdesohemi aspak për të mbajtunit e tyre.

Dhâmbët duhen la jo vetëm ç'do mjes, por ç'do herë mbas buke. Këtë shërbim dhâmbet nuk duhet t'ja bënë vetëm të rritshmit e të motnuemët, por edhe fëmijë e vogël, prandaj prindët duhet të vrenjë mirë fëmijë e tyre a kujdesohen për të mbajtunit e dhâmbvet. Duhet shumë ore, se dhâmbët duhen lamë me uj të vukët e kurr me uj të ftoftët ose të ngroftët, tue i fërkue me gisht t' unazës ase me vurrë (brushë) dhâmbët aqë fort, deri sa që uji të dalin krejt i dliret. Vurca e dhâmbvet duhet mos t' jetë shumë e fortë, që mos t' ja çarsin dhâmbvet syprinën e ndritshme që kanë e që është roja e tyre. Vurca duhet lagun, një në pluhun dhâmbësh e mandej me atë me i fërkue dhâmbët e sipërm prej së naltit poshtë, e dhâmbët e poshtëm prej së poshtmit nalt, që kësillojë mos të prishet mish' i dhâmbvet.

Dhima e dhâmbvet.

Shkaku i pa-kujdesit për të mbajtunit e dhâmbvet një shumicë e madhe njerzish i ka dhâmbët e prishun, të thyem etj.

Për me i penguem këto smundje të dhâmbvet njeri lypset të ruhet mos me shtij në gojë gjella e pije fort të ngrofta, mos me ngrënë sheqerna, etj. dhâmbësina edhe me u rrejtë prej pijes së alkoholvet, që i prishin dhâmbët sa më parë, tue e zbluëm dellin e dhâmbit.

Dhima e dhâmbvet shpesh herë vjen prej të ftoftunit e dhâmbvet ose tue ndejë në të rrahun t' erës.

Ajër ka dhimë dhâmbësh, bân mirë përpara se të shkojë me fjetë, me i lënë dhâmbët t'avullohen me avull të një uji të ngroftët të një kusije, të vume mbi

** "Allvanika paraqona,,.

zjarm, tue i pshtetë kâmbët mbi dy drrasa ase mbi një trinë të vume mbi kusi. Po mungon avullimi, atëherë kâmbët le të mbahen për një gjymës ore nd'uj aqë të ngrofët, sa më zi të mundet m'ë durue, një tjetër mandej t'ja fërkojnë kâmbët me të shpejt me uj të ftofët e si t'ja mëshjtjellin mirë qi mos t'i ftofen, të futet në shtrat. Mirë është edhe atë anë të fytyrës ku është dhima m'ë avullue, m'ë ferkue mbrapa me uj të ftofët e si të fërkohet tertas, me ja lidhë mirë me ndonji sent të leshët qi mos t'i ftofet.

Kur kâmbët janë ngrofët, atëherë në vend t' avulluemit ase të lamit me uj të ngrofët, fërkohen kâmbët me uj të ftofët, mandej shtihen shputat (shollët) e kâmbvet nd'uj të ftofët tue i mbajtë kâmbët ngjitas njenen prej tjetres e më në fund duhet me ecë aqë kohë, deri sa kâmbët t'jenë ngroftë mirë.

Një mjeksi tjetër e mirë është të mbajtunit në gojë për një copë kohë uj të vokët prej 18 e deri 20° R. e për njëheri m'ë fërkue atë anë të faqes ku është dhima me uj të ftofët.

Mjeksija më e mira kundra dhimave të dhâmbvet është të ruejtunit edhe të mbajtunit e tyne mirë e dlihtë.

Tue i plumbuem dhâmbët e prishun e të thyem, mërgohet dhima për gjithmonë, sepse dell' i dhâmbit qi qe i zbluem mbëllohet tue e ruejtë prej atyne sendeve qi e shkaktojnë dhimen.

Një marri e madhe është zakoni qi kemi na shqiptarët, por sa qi një dhâmb na dhemb, jo vetëm në qoftë se është pak i prishun, por edhe gati i shëndoshët, m'ë hjekë prej gojës e këshu me humbë një veglë qi na është aqë e nevojshme për të bluemit e gjellavet. Prandej në një rasë të tillë është mirë me vrapuem te mjeku i dhâmbvet e m'ë plumbue ase m'ë veshë dhâmbin e dobët.

Hil Mosi.

Osoja i Falltores.

(Vijim prej Nr. 6.)

Osoja u burrnue e si gaztuer qi ishte, ehenget e shoqninat i kishie fort për hater, sa shpesh ndodhte qi sbardhte ndejun nder nett të gjata të dimnit, tue qitë bejta e tue shprehë fjalë gazit. Mirrie pjesë nder hengje, jo vetëm me ndigjue, por me i ra vetë sazes ose me qitë bejta sa me bânjerzit me qeshë.

Nisi me i dalë Osos zâni në Shkodrë e nuk ishte darsëm, ehenq a piknik, qi Osoja mos të ndodhte aty.

Një ditë prej ditësh shkoj një fqim me kërkue t'âmën e Osos, Hamiden. Tue pa Hamideja ket grue se po i afrohej derës së shpis e tue mos dashtë me i dalë e m'u pa me të, e porositë të birin Oson, qi t'i thote asaj grue, se nâna nuk ishte në shpi.

Por sa trakllon ajo grue në derë të shpis, vrik i del Osoja përpara edhe i thotë: "Më porositi nâna, moj grue, me të lajmue, qi nuk është këtu."

Ket ndërlikim e bân Osoja jo pse ishte i mâr sa mos me marrë vesht kaq e gjâ, por pse dote me bân hoka me t'âmën e me fqinen.

Një natë një mik e grishi Oson për darkë. Erdh koha me shtruen sofërën edhe u rrethuene gjindja për darkë të saj. U vû në sofër një shani i madh për bind e ky ishte sahani i mishit mrenda të cilit nuk u shifte kurr një fele mish, por m'ë shpesh përjet me dâng.

Çka kujtohet atëherë me bân Osoja?

Çohet prej sofërës në kâmbë e fillon me u zhduellë. Tue vrejë gjindja një punë të pa prapë, e pyet se çka don me bân, e ky u gjeget:

"Pa i kam qi e gjëjë ndryshej një fele mish, por se në rasha vëç në mënot!"

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Osoja më tepër bënte nder shpija të zotnivet sidomos ndër Kazaz e ndër Dragushë. Ishte një herë një dimën i fortë e u flitë se kah Bregu' i-Bunës kishte dalë rosë e madhe. Një natë ndodhi që në shpë të Bejtash agë Kazazit erdhen do Brega-Bunas me bëtë edhe për më marrë në nesre Bejtash agën për më shkue me gjue rosa. At natë Brega-Bunasit nisen me dftue se sa shum rosa e kishte molisë katundin e tyne e se s' ishte natë ki s'u vritshin ka një qind kokrra. Mu njëni prej tyne thotë: "Tash një tri dit, në nade heret, një shoq i yni ishte kah zite në votër një quell; shef për *baxhet* të votrës, se nepër ajr po vishin fluturim një vistër rosash. Kap fliten edhe i gjuen, e çka me këne, bijne dy kokrra mu në texhere të quellit."

Osoja nuk bënte zë, por me qetsi ndigjote trillimet e Brega-Bunasvet.

Shkoj Bejtash aga në nesre në Breg të Bunës, e është e dijtun muer me vedi edhe Oson. Duetne në gjoje të rosave, por nuk pane as një kokerr me shtë, jo më me vra gjë.

Këthyen në mramet në katund edhe rane tu një mik. Prap katundarët i nisen të lashtavet, deri sa më i u merziten Osos fort.

I a nisë mandej Osoja e flet këso dore:

"More burra se çka me i u kalxue! Ishem një herë në Krajë, ku paçë shkue me gjuetë rosa. Duetem në gjoje edhe mue më lane në një ushejzë nden një shelqe. Çka me pa se?! Erdh e u mbush shelqja krاند me rosa. Qita në kapsulaçe e kur që, njëzet kokrra për një heri kishem rrëzue për tokë."

Katundarët nuk mujten më me u durue kundrejt një rrëne kaq të kjarë e i thonë Osos: "Jo e burrë, po rosat në shelqe a bijne?!".

U a këthen atëherë Osoja: "Kur të falë Zoti gjoje me aq mori, sa më u vra për baxhet, vriten edhe në shelqe."

Heshten të gjithë katundarët e mandej u shndrrue biseda mbi një them tjetër e s' u bë fjalë më aspak mbi gjoje.

(Vijon)

J. Tafila

Lodra.

Shum ndër lexuesat t' "Agimi-t" na kanë prurë zgjidhjen e lodrave të Nr. 6, por tue qenë, se asnjë nuk i ka zgjidhë si duhet, kështu po u a apim zhvillimin na vetë. Shtatë të parat përmbajnë të vërteta plot mësimë e mund të thohet se përmbledhin krejt ditunin e njeriut.

1. *Perendija*, pse që gjithmonë.
2. *Bota*, pse është vepra e Perendis.
3. *Shpresa*, pse tue humbun edhe ç' farë do të mire tjetër, ajo na mbetë.
4. *Virtyti*, pse nuk mund të thohet që të jët një send i mirë pa atë.
5. Me u dhënë këshille tjetrvet.
6. Me njoftë vetvehten.
7. *Koha*, pse asaj i vret gjithshka në krye.

8. Lëkura më e forta është e gomarit, tue qenë se sa të jët gjall, rrihet e prap mbasi të cofi, bëhen lodra me të e rrihet gjithnjë.

9. Për shkak të perket lodrës 9, tue qenë se përmban një them t' interesant, me, po na kanlet me e përshkrue. *Laji*, mbeti i Thebes, kishte pasë prej orakallit, se kishte për të gjetë dekën nëpër dore të birit, prandej për më një këshëmtim, i a dha një rob it për më e tretun, por ky i a dorzoi në bariut, i cilli i a çoi mbretit të Korynthit, *Polybit*, që nuk kishte femë

e i a ngjiti ëmnin *Oedip*. Mbassi Oedipi u rrit e muer vesht se s' ishte i biri i Polybit, pveti orakullin e Delfit mbi fat të vet e i kje përgjegjë, se ai kishte lé në hël! *me mbytë t' an e me marrë t' amën për grue*. Ndieu se prindt e tij jetojshin në Thebe, prandej u çue me shkue me i pa, por rrugës ndeshë në t' an qì nuk e njifte, e qì po bâte rrugë mbi një qerr; rruga ishte e ngushtë e pse kurnjêni s'i lëshote vend tjetrit, u kapen e i biri, pa dijtun, mbytë t' an. Të mrrijtmen në Thebe, Oedipi, pështon qytetin prej një rreziku e për shpërblim i kje dhânë për grue mbretnesha e vejë, *Jokasta*, e âma e tij, prej së cillës i lën dy djelm Eteokli e Polynici e dy varza Antigoni e Ismini. Por nuk shkoì kohë shum e në Thebe ra një zi e madhe, sa bânorët disshin ûni. Oedipi atëherë shkon e pvetë orakullin për shkakun e kësaj zije. Orakulli i kallxon se atëherë hiqet zija prej vendi, kur të hikë ai njeri i mallkuem, qì kishte marrë nânën e vet për grue. Oedipi e merr vesht mëkatën e madh e i xjerr vedit të dy sût e shkon në mal "Kolonos", kû një rrufë e pikon e e lën dekun. N' ânë tjetër edhe *Jokasta*, e âma, qì ishte edhe e shoqja, mbytë vedin tue u vjerrë. Kallxohet mandej në Shqypni, se një ditë Oedipi, tue ndëjun në pellaz të vet me një dashamirë, po kallxonte ndollinat e jetës së vet. E âma, qì ishte edhe e shoqja, tue përkundun fëmin e vet në një odë tjetër, ndijte krejt se shka u flitë e prej atyne fjalve kuptoi se kishte marrë të birin për burrë. N' at ças, thohet, se pikuen strehët e pullazit gjak, ndërsa *Jokasta* tue e përkundë të birin, i këndote:

Nina, ninë bir,
I biri t' em bir!
I biri s' ëme ré,
S' ëme vjehërr i ké lé,

K. G.

1. — Një zotni çoi shërbtorin e vet në një vend të largtë për të blé 7 lmoj e i tha, se kahë të këthejsh kanë me të ndalë ndër 7 dogana e se e cilla doganë ka me të ndalë gjysën e lmojvet. — Sa lmoj i âsht dashtë shërbtorit me blé për me prû 7 lmoj në shpi?

2. — Një patë kalon afër një grumbulli patash, qì ishin në një livadh. I përshëndetë e u thotë: mirë se rrini 100 pata! Patat i përgjegjin: 100 pata nuk jemi, por duhen edhe një herë kaq sa jemi, edhe gjysa, edhe çereku edhe ti me u bâ 100. Sa pata kanë këne n'at livadh?

3. — Njëni tue kalue rrugës, ndeshet në një djalë e një vajzë e u thotë: Mirë se po rrini burrë e grue! Vajza i përgjegjë: Burrë e grue nuk jemi, por e âma e këtij djali âsht vjehrra e nânës s' ëme. — Shka e kanë pasë shoqishojnë këta dy?

4. Mirë se të gjëj im vëlla,
Le prej s' ime shoqe!
Shko dftoj t' yt et,
Se erdh i shoq' i grues s' ote!

M. K.

Shenim. Kush i zgjidhë kto lodra merr për çmim një libër shqyp.

Agimi

SHKEL E SHKO.

Hasani. — Kam shetitë gadi krejt bënë: kam këne në Stambollë, Salonik, Sofi, Belgrad e deri n' Amerikë.

Hyseni. — Atëherë zotni e jote do t'a njëfni fort mirë *Geografin*.

Hasani. — Më fal zotni, vetëm në njëkët qytet nuk kam këne kurr.

Pjetri. — Sa të bâ me ardhë prej Misirijë në Vindë?

Kola. — Vetëm dy ditë.

Pjetri. — Allan kal të s'apejtë paske pasë!

X. X.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2016)
NË N. 6, faqe 93,
rreshat e pështet, i artikullit "Omer
Pashë-Vrionë", â bâ një gabim: pra
në vend të fjalve "hupi më një pelë,,
këndo "hupi një pelë,,.

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

LIBRA

TË SHTYPUN NË SHTYPSHKROJE «NIKAJ» NË SHKODËR

Abetari i vogel.	Fr. 1	Bukurusha. Dift'mi Historiak . . .	» 3
Abetari i madh	» 2	Tivari i marrun. Lufta e Tivarit . . .	» 2
Libri i dytë	» 2	Ulqini i marrun. Lufta e Ulqinit . . .	» 2
Libri i tretë	» 3	Fillad Morali	» 1
Gramatika	» 3	Atil Reguli	» 1
Dheshkroja	» 3	Melodram (Vllaznija)	» 1.50
Diftime Natyret	» 4	Të Nollmet e Kishës	» 3.50
Historija e Shqypnis	» 5	Fjalori Shqyp	» 5
Bisedime Shqyp-Tedeshk (B.I.) . . .	» 1.50	Libri i blerët i Italis	» 1.50
» » » (B.II.)	» 1.50	Kalendari «Shqypja» i vjetë 1915 . .	» 1.50
Lahuta e Malcisë (Blë i parë) . . .	» 1	Kanuni për të zgje. të deputetvet . .	» 1
» » » » »	» 1	Prisi në rrugë të njerzisë	» 2
Shkodra e Rrethueme (B. i I.) . . .	» 2	Bisedime Shqyp-Italisht	» 2
» » » (B. i II.)	» 2	Bleta. Të lutuna Kishtare	» 1

Libra qi gjinden me u shitë në Shtypshkroje «NIKAJ,,

Pushka e Trathtarit	Fr. 1.50	Kalendari i vjetës 1918	» 2.
Gjenovefja	» 1.20	» i » 1919	» 3.
Joana d' Ark	» 1.50	Jeta e Sh' Filip Nerit	» 1.
Detyrat e trimet	» 1.20	Vakinat e të shkruemit shëjt . . .	» 1.
Dyy Pasqyra	» 1.	Shyhreti i Devoçem	» 1.
E Vorfna e i verbti	» 1.20	Marija nana e kshillitë mirë . . .	» 1.
Fjalët e frazet shqyp-frëng.-It. . .	» 1.	Jeta e Sh'Luigj Gonzagës	» 0.50
Per natë Kazanash	» 1.50	Moji i Majit	» 1.
Bardhi e Fernandi	» 0.80	Moji i Qershorit	» 0.60
Vocab. Busetti dy pjesë	» 12.	Sh' Eustaki	» 0.60
Pratica e Gramatika e Busettit . . .	» 2.50	Zefi i Nioftun	» 0.40
Faustini e Gustav Segeti	» 0.40	Shqyrtoja Historisë motshme . . .	» 0.70
Kalendari i vjetës 1913	» 0.80	Jeta Sh' Stanislaw Kostka	» 0.30
» i » 1914	» 1.	Jeta Sh' Ndou Abat	» 0.30
» i » 1915	» 1.		
» i » 1916	» 1.20		

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI" (2018)
SHKODËR